

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΓΚΕΣ
COUNSELING PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL
NEEDS**

της
Μπουκουβάλα Αικατερίνης

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

Εγκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Διονύσιος Λουκέρης

Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2^{ος} Επιβλέπων: Αγάθη Σταθοπούλου

Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

3^{ος} Επιβλέπων: Ζωή Καραμπατζάκη

Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ.-Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα

2022

Περίληψη

Αναμφισβήτητα, το να είναι κανείς γονιός ενός παιδιού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι μία κατάσταση ιδιαίτερα απαιτητική τόσο σε ψυχικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Η ανάγκη για συμβουλευτική παρέμβαση σε οικογένεια παιδιού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι επιτακτική. Τα προβλήματα του οικογενειακού περιβάλλοντος που απορρέουν από την ύπαρξη ενός παιδιού με αυξημένες ανάγκες παρουσιάζονται από τη στιγμή της διάγνωσης και συνεχίζονται. Για να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες αυτές οι γονείς ζητούν την στήριξη της ευρύτερης οικογένειας, του φιλικού περιβάλλοντος αλλά και των ειδικών. Στο χώρο της ειδικής αγωγής, η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων μπορεί να αποτελέσει έναν ουσιαστικό παράγοντα της εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Η συνεργασία αυτή απαιτεί την ενεργή συμμετοχή και των δύο πλευρών με ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών αλλά και καταμερισμό ευθυνών και υποχρεώσεων με κύριο στόχο την ομαλή ένταξη του μαθητή στο σχολικό περιβάλλον.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η αξιολόγηση διεθνών ερευνητικών δεδομένων σε σχέση με το ρόλο της συμβουλευτικής σε οικογένειες παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν 16 έρευνες στις οποίες συμμετείχαν 1985 γονείς. Η μελέτη των ερευνών χωρίστηκε ως εξής: οι 3 αφορούσαν γονείς παιδιών με Νοητική αναπηρία, οι 2 σε οικογένειες δυσλεκτικών παιδιών, οι 3 σε γονείς παιδιών με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή, άλλες 3 σε γονείς παιδιών με ΔΕΠ-Υ, 3 σε οικογένειες παιδιών με αισθητηριακές αναπηρίες, ενώ 3 έρευνες αφορούσαν στο σύνολο οικογένειες παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες.

Από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης, διαφαίνεται ότι οι ειδικοί οφείλουν να προετοιμαστούν και να καταρτιστούν σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να χορηγούν στους γονείς, το πώς και γιατί πρέπει να βοηθήσουν την οικογένεια, με στόχο αυτή η συνεργασία να είναι ωφέλιμη για τα παιδιά. Η συμβουλευτική υποστήριξη είναι αναγκαία για τους γονείς με στόχο την ψυχική ελάφρυνση, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στο δύσκολο ρόλο τους.

Λέξεις - Κλειδιά: Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Οικογένεια, Γονείς, Συμβουλευτική, Αναπηρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Achenbach, T. M., Rescorla, L. A., & Ivanova, M. Y. (2012). International epidemiology of child and adolescent psychopathology I: diagnoses, dimensions, and conceptual issues. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 51,(12), 1261-127.

Βαρδάκη, Ε. Ζ. (1999). Η εμφανής αναπηρία των παιδιών και η επίδραση της στους νοσηλευτές, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τμήμα νοσηλευτικής.

Bitsika, V. (2016). Stress, Anxiety and Depression Among Parents of Children With Autism Spectrum Disorder. *Neuropsychiatr Dis Treat*.4, (12), 1943-51. doi:10.2147/NDT.S107103.

Delany, K. (2017). The Experience of Parenting a Child With Dyslexia: An Australian perspective. *Journal of Student Engagement: Education Matters*, 7(1), 97-123.
<https://ro.uow.edu.au/jseem/vol7/iss1/6>

Dobson, K.S., Block, L. (1988). Historical and philosophical bases of the cognitive-behavioural therapies. In K.S. Dobson (Ed) *Handbook of cognitive-behavioural therapies*. Hutchinson, London.

Douma, M., Dekker, C. & Koot, H. M. (2006). Supporting parents of youths with intellectual disabilities and psychopathology. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50, (8),570-81.
<https://doi:10.1111/j.1365-2788.2006.00825.x>.

Dughi, T., Dughi, D. & Juncu, M. (2014). Parental Counseling and the Education of Children with Special Educational Needs. *Agora Psycho-Pragmatica*, 8, (2), 51-63.

Δημητρόπουλος, Ε. (1998). Συμβουλευτική και συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Dunn, M., Burbine, T., Bowers, C. & Dunn, S.T. (2001). Moderators of Stress in Parents of Children with Autism. *Community Mental Health Journal*, 37, (1), 39-52. doi: 10.1023/a:1026592305436

Eman, M.I.A. (2021). The effectiveness of a family counseling program in improving the meaning of life among deaf blind children. *Egyptian Journal of Social Work (EJSW)*, 12, (1), 39-59. DOI: 10.21608/ejsw.2021.61627.1126

Finzi-Dottan, R., Triwitz, Y.S, & Golubchik, P. (2011). Predictors of stress-related growth in parents of children with ADHD. *PubMed*, 32, (2), 510-9. doi: 10.1016/j.ridd.2010.12.032

Ghanizadeh, A. (2007). Educating and counseling of parents of children with attention-deficit hyperactivity disorder. *Patient Education and Counseling*, 68, 23–28. doi:10.1016/j.pec.2007.03.021

Heiman, Tali., (2002). Parents of Children With Disabilities: Resilience, Coping, and Future Expectations. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, Vol. 14.

Ivey, A.E., Gluckstern, N.B., Bradford- Ivey, M. (2008). Συμβουλευτική: Μέθοδος Πρακτικής Προσέγγισης. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Jull, S. K. (2008). Emotional and behavioral difficulties (EBD): the special educational need justifying exclusion. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 8, (1) 13-18.

Kaffenberger, C. (2006). School Reentry for Students with Chronic Illness: A Role for Professional School Counselors. *ASCA. Professional School Counseling*, 9, (3), 223-228.

Καλογήρου, Κ. (1986). Μια ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης του θεσμού "Προσανατολισμός-Συμβουλευτική" στην Ελλάδα. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 1, 12-25.

Κασσωτάκης, Μ. Ι., (2004). Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός. Αθήνα: Τυπωθήτω: Γιώργος Δαρδάνος.

Khamis, V. (2007). Psychological distress among parents of children with mental retardation in the United Arab Emirates. *Social Science & Medicine*, 64, (4), 850–857.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2006.10.022>

Κοντοπούλου, Μ., (2001). Συμβουλευτική γονέων στα πλαίσια της πρώιμης παρέμβασης: Η συμβολή των εκπαιδευτικών. Στο: Τζουριάδου, Μ. (επιμ.) Πρώιμη Παρέμβαση: Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές, σ. 160- 183. 30 (3), 459- 470.

Κουρκούτας, Η. (2010). Ψυχοπαιδαγωγικές Παρεμβάσεις σε Οικογένειες παιδιών με Ιδιαίτερες Δυσκολίες. Θεωρητικά Ζητήματα και Πρακτικές Κατευθύνσεις. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Κουτσούκη, Δ. (2008). Κινητικές διαταραχές και εξέλιξη, θεωρία και μεθοδολογία. Αθήνα: Αθλότυπο.

Κουτσούπη, Α., Μοσχονησώτη, Χ. (2002). Κοινωνική συμμετοχή ατόμων με κινητική αναπηρία. Μύθος ή πραγματικότητα ΤΕΙ Κρήτης, σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας, τμήμα κοινωνικής εργασίας.

Lawson, N.D. (2016). Public perception of the lifetime morbid risk of mental disorders in the United States and associations with public stigma. *Springer Plus*, 5, (1), 1342.

Μαλικιώση- Λοΐζου, Μ., (2011). Η συμβουλευτική ψυχολογία στην Ελλάδα σήμερα, *Hellenic Journal of Psychology*, 8, 266- 288.

Μανιαδάκη, Κ. (2001). Η φύση και τα χαρακτηριστικά της ΔΕΠ-Υ. Το υπερκινητικό παιδί και οι δυσκολίες του στη μάθηση και τη συμπεριφορά. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Majumdar, M., Pereira, Y. & Fernandes, J. (2005). Stress and anxiety in parents of mentally retarded children. *Indian Journal of Psychiatry*.47, (3), 144-7. <https://doi: 10.4103/0019-5545.55937>.

McLeod, J., & McLeod, J. (2020). Δεξιότητες συμβουλευτικής. Ένας πρακτικός οδηγός για συμβούλους και όσους ασκούν επάγγελμα υποστήριξης του ανθρώπου. Gutenberg.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Β' έκδοση). Κέντρο Λεξικολογίας, Ε.Π.Ε.

Μπρούζος, Α. (2004). Προσωποκεντρική Συμβουλευτική. Θεωρία, Έρευνα και Εφαρμογές. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Multhauf, B., Buschmann, A. & Soellner, R. (2016). Effectiveness of a group-based program for parents of children with dyslexia. *Springer Science+ Business Media Dordrecht*. (29), 1203-1223. [https:// doi:10.1007/s11145-016-9632-1](https://doi:10.1007/s11145-016-9632-1).

Ναζίρη, Δ. (1994). Πατέρας και Παιδί με Ειδικές Ανάγκες στο Καίλα, Μ., Πολεμικός, Ν., Φιλίππου, Γ., Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, ΤΟΜΟΣ Α, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Ν. 3699/2008 - ΦΕΚ Α 199/2.10.2008. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ν. 1148/1981 – ΦΕΚ. 80-Α- 31-03-1981. Περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών διατάξεων.

Ν. 1566/85 - ΦΕΚ Α'167/30-9-1985. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».

Ν. 2817/2000 - ΦΕΚ Α'78/14.03.2000. Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.

Παπαδάτος, Γ. (2010). Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Παπαλεξανδρή, Χ. (2016). Προβλήματα όρασης και η υποστηρικτική τεχνολογία (1057-1067). Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης. Αθήνα.

Rutter, M., Tizard, J., Whitmore, K. (1970). Education, health, and behavior. London: Longmans.

Sola- Carmona, J., Lopez-Liria, R., Padilla- Gongora, D., Daza, M. & Aguilar-Parra, J. (2016). Subjective Psychological Well- Being in Families with Blind Children: How Can We Improve It? . *Frontiers in Psychology*, 7, Article 487.

Tsibidaki, A., (2013), Marital Relationship in Greek Families Raising a Child With Severe Disability. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. 11, (1), 29, 25-50.

Τζιβινίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές Δυσκολίες-Διδακτικές Παρεμβάσεις*. Αθήνα: Κάλλιπος.

Twoy, R., Connolly, P. & Novak, J. (2007). Coping strategies used by parents of children with autism. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*. 19, (5), 251-60.

Yucel, E., Derim, D. & Celik, D. (2008). The needs of hearing impaired children's parents who attend to auditory verbal therapy-counseling program. *International journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 72, (7), 1097-1111.

Yuen Shan Leung, C. & Wai Ping Li-Tsang, C. (2003). Quality Of Life Of Parents Who Have Children With Disabilities. *Hong Kong Journal Of Occupational Therapy*, 13, (1), 18-24

Χατζηχρήστου, Χ. Γ. (2011). Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο :πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα. Εκπαιδευτικό

υλικό Ι: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Προσχολική ηλικία και Τάξεις Α΄, Β΄ Δημοτικού). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Webster-Stratton, C., Reid, M.J. & Beauchaine, T. (2011). Combining Parent and Child Training for Young Children with ADHD. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*. 40 (2), 191-203.
<https://doi.org/10.1080/15374416.2011.546044>

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

World Health Organization. (2018). Deafness and hearing loss. Geneva, Switzerland: WHO.